# ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 26ης Ιουνίου 1979 *

Στην υπόθεση 177/78,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του High Court της Ιρλανδίας προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

**Pigs and Bacon Commission**

και

**McCarren and Company Limited,** επιχειρήσεως εμπορίας χοιρείου κρέατος και αλατίσματος καπνιστού χοιρινού (μπέικον), με έδρα το Cavan,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων της Συνθήκης ΕΟΚ και των κανονισμών περί κοινής οργανώσεως των αγορών στον τομέα του χοιρείου κρέατος, ενόψει φόρου που επιβάλλεται επί των χοιρείων σφαγίων που προορίζονται για την παραγωγή μπέικον,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο τμήματος, προεδρεύοντα, Mackenzie Stuart, πρόεδρο τμήματος, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keeffe, G. Bosco και A. Touffait, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J.-P. Warner
γραμματέας: A. Van Houtte

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

εκδίδει την ακόλουθη

**Απόφαση**

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

**Σκεπτικό**

1 Με απόφαση της 30ής Ιουνίου 1978, που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 21 Αυγούστου 1978, το High Court της Ιρλανδίας υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, διάφορα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 92 και 93 περί κρατικών ενισχύσεων, του άρθρου 16 περί καταργήσεως των εξαγωγικών δασμών, του άρθρου 34 περί καταργήσεως των ποσοτικών περιορισμών επί των εξαγωγών, του άρθρου 37 της Συνθήκης σε συνδυασμό πρός το άρθρο 44 της Πράξεως Προσχωρήσεως, όσον αφορά τα κρατικά μονοπώλια, του άρθρου 40 της Συνθήκης και του κανονισμού 2759/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του χοιρείου κρέατος (ΕΕ ειδ. έκδ. τ. 03/14, σ. 3), καθώς και των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ. Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Pigs and Bacon Commission (PBC), δημοσίου οργανισμού που εκτελεί ορισμένες υπηρεσίες στο πεδίο της ρυθμίσεως της αγοράς χοιρείου κρέατος και, ειδικότερα, της εμπορίας του μπέικον και αφετέρου ενός εισαγωγέα μπέικον, της McCarren & Co. Ltd., σχετικά με την εκ μέρους της PBC επιβολή φόρου με προορισμό την επιδότηση τής εκτός της Ιρλανδίας, ιδίως δε στο Ηνωμένο Βασίλειο, εμπορίας μπέικον υψηλής ποιότητας.

2 Από την παραπέμπουσα απόφαση προκύπτει ότι από το έτος 1935 η Ιρλανδία δημιούργησε, για την παραγωγή και διάθεση του χοιρείου κρέατος υπό μορφή μπέικον, οργάνωση αγοράς την οποία από το 1939 διαχειρίζεται δημόσιος οργανισμός, η PBC, που αποτελείται από αντιπροσώπους της κυβερνήσεως και αντιπροσώπους των ενδιαφερομένων επαγγελματιών και έχει από το νόμο εκτεταμένες εξουσίες προκειμένου να ελέγχει, ως κεντρική υπηρεσία ρυθμίσεως της αγοράς (central marketing agency), τον εν λόγω τομέα στο σύνολό του. Προς χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της, η PBC είχε, δυνάμει του νόμου, το δικαίωμα να επιβάλλει φόρο επί των χοιρείων σφαγίων που προορίζονται για την παραγωγή μπέικον. Ο φόρος αυτός χρησίμευε αφενός για τη χρηματοδότηση των γενικών δραστηριοτήτων της PBC που απέβλεπαν στη βελτίωση της παραγωγής και της εμπορίας του μπέικον και αφετέρου για την καταβολή επιχορηγήσεως (bonus) — που χορηγούνταν, πράγματι, υπό τη μορφή επιστροφής μέρους του επιβαλλομένου φόρου — για την εξαγωγή, κυρίως προς το Ηνωμένο Βασίλειο, μπέικον υψηλής ποιότητας.

3 Κατά την προσχώρηση της Ιρλανδίας στην Κοινότητα, το συμβιβαστό του συστήματος αυτού προς το κοινοτικό δίκαιο εξετάστηκε από τις ιρλανδικές αρχές και τους ενδιαφερόμενους επαγγελματικούς κύκλους. Με την ευκαιρία αυτή έγινε δεκτό ότι οι εξουσίες που ασκεί και οι υπηρεσίες που εκτελεί η PBC θα μπορούσαν να μη συμβιβάζονται πλέον από κάθε άποψη προς τις απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου. Κατά συνέπεια, συμφωνήθηκε, ότι η PBC στο εξής θα παραιτούνταν από τα νόμιμα προνόμιά της (statutory powers) και δεν θα εκτελούσε πλέον τις υπηρεσίες της παρά μόνον επί προαιρετικής βάσεως, πράγμα που έγινε δεκτό από όλους τους αντιπροσώπους των ενδιαφερομένων επαγγελματιών.

4 Υπάρχει, ωστόσο, μια εξαίρεση όσον αφορά τον προαιρετικό χαρακτήρα που έχουν από τότε οι δραστηριότητες της PBC: η PBC ασκεί πάντοτε το δικαίωμά της να επιβάλλει, δυνάμει του νόμου, το φόρο που αποσκοπεί στη χρηματοδότηση των διαφόρων δραστηριοτήτων της και συνεχίζει επίσης να πληρώνει επιχορήγηση για την εξαγωγή μπέικον υψηλής ποιότητας, εξυπακούεται όμως ότι το πλεονέκτημα αυτό ωφελεί μόνον εκείνους από τους παραγωγούς οι οποίοι κάνουν τις εξαγωγές τους μέσω της PBC, η οποία ενεργεί ως κεντρική υπηρεσία εμπορίας. Συνέπεια αυτών είναι ότι — και ως προς το σημείο αυτό δεν υπάρχει αμφισβήτηση — όλοι οι παραγωγοί σφαγίων που προορίζονται να μεταποιηθούν σε μπέικον είναι αναγκασμένοι να πληρώνουν το φόρο, λαμβάνουν όμως την επιχορήγηση για την εξαγωγή μόνον εκείνοι που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες της PBC. Η διαφορά αφορά κυρίως τη λειτουργία αυτού του συστήματος φορολογίας/επιχορηγήσεως (levy/bonus scheme), το οποίο, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέσχε το εθνικό δικαστήριο, αποτελεί διακεκριμένο στοιχείο στο σύνολο των δραστηριοτήτων της PBC.

5 Από τη δικογραφία φαίνεται ότι η ενάγουσα της κυρίας δίκης συμμετέσχε αρχικά στη συμφωνία που επήλθε υπό τους προαναφερθέντες όρους μεταξύ των ιρλανδικών αρχών και των παραγωγών. Κατά την περίοδο αυτή κατέβαλλε την εισφορά επί των σφαγίων που προορίζονταν για την παραγωγή μπέικον και εξήγε το προϊόν της με μεσολάβηση της PBC λαμβάνοντας την επιχορήγηση. Από δεδομένη στιγμή και μετά, η McCarren & Co. θεώρησε ότι θα μπορούσε να εξάγει την παραγωγή της απευθείας υπό πιο συμφέροντες όρους και αποχώρησε από το σύστημα αυτό από τις 30 Απριλίου 1975. Από την ημερομηνία αυτή, αρνήθηκε να πληρώνει το φόρο στην PBC και έπαυσε να λαμβάνει την επιχορήγηση για την εξαγωγή.

6 Η αγωγή κατά της McCarren & Co. ενώπιον του High Court αφορά την εκ μέρους της PBC απαίτηση των φόρων που θεωρεί ότι δικαιούται δυνάμει του νόμου. Η McCarren & Co. άσκησε ανταγωγή ζητώντας επιστροφή των φόρων που είχε καταβάλει μετά την 1η Φεβρουαρίου 1973, οπότε τέθηκε σε εφαρμογή στην Ιρλανδία η κοινή οργάνωση αγοράς για το χοίρειο κρέας, και μέχρι το χρονικό σημείο της διακοπής των σχέσεών της με την PBC.

7 Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, η McCarren & Co. υποστήριξε ότι οι δραστηριότητες της PBC, όσον αφορά την επιβολή του φόρου επί των χοιρείων σφαγίων και τη χρησιμοποίησή του για την καταβολή επιχορηγήσεως αποκλειστικά υπέρ εκείνων από τους παραγωγούς οι οποίοι εξάγουν μπέικον με τη μεσολάβηση της PBC, δεν συμβιβάζονται προς τη Συνθήκη ΕΟΚ και τις κανονιστικές διατάξεις σχετικά με την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα του χοιρείου κρέατος.

8 Λαμβάνοντας υπόψη τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι διάδικοι, το High Court υπέβαλε εννέα προδικαστικά ερωτήματα στο πλαίσιο της κυρίας αγωγής και ένα δέκατο, πρόσθετο, ερώτημα, σχετικό με την ανταγωγή. Τα ερωτήματα αυτά έχουν ως εξής:

1. α) Έχουν τα άρθρα 92 και 93 την έννοια ότι προβλέπουν υποχρέωση ενημερώσεως της Επιτροπής, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 93, σχετικά με τη συμφωνία που έχει συναφθεί για την οργάνωση αγοράς που επρόκειτο να ισχύσει μετά την 1η Φεβρουαρίου 1973 και/ή σχετικά με τις τροποποιήσεις που έγιναν στην οργάνωση αυτή από το Φεβρουάριο 1973;

   β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, η παράλειψη ενημερώσεως της Επιτροπής σημαίνει ότι η οργάνωση ήταν άκυρη για ολόκληρη την περίοδο από το 1973 ή για ένα μέρος αυτής της περιόδου;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα ερωτήματα α και β, οφείλεται φόρος για την περίοδο κατά την οποία η οργάνωση ήταν άκυρη;

2. Αν η απάντηση στο ερώτημα 1α είναι αρνητική, έχει το άρθρο 92 την έννοια ότι, όταν το εθνικό δικαστήριο θεωρεί ότι μια κρατική ενίσχυση μπορεί να είναι ασυμβίβαστη προς το άρθρο 92, του επιβάλλει την υποχρέωση να ζητήσει από το Δικαστήριο να κρίνει προδικαστικά επί του ζητήματος αν η οργάνωση αγοράς είναι ασυμβίβαστη προς τις διατάξεις του άρθρου 92, παράγραφοι 1 και 2, και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως του Δικαστηρίου στο ερώτημα αυτό, επί του ζητήματος αν το εθνικό δικαστήριο πρέπει σ' αυτή την περίπτωση να αναστείλει τη διαδικασία που εκκρεμεί ενώπιόν του μέχρι να εκδοθεί απόφαση της Επιτροπής δυνάμει του άρθρου 93 σχετικά με την εν λόγω οργάνωση;

3. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στα ερωτήματα 1 και 2,

   α) Έχουν τότε τα άρθρα 92 και 93 την έννοια ότι, όταν ένα κράτος χορηγεί ενίσχυση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής αυτών των άρθρων, είναι έργο της Επιτροπής και όχι των εθνικών δικαστηρίων των κρατών μελών να κρίνει αν η ενίσχυση αυτή συμβιβάζεται προς την Κοινή Αγορά;

β) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα α, σημαίνουν τα εν λόγω άρθρα ότι η κρατική ενίσχυση κατά την έννοια των ίδιων αυτών άρθρων είναι έγκυρη μέχρις ότου η Επιτροπή λάβει απόφαση δυνάμει του άρθρου 93, παράγραφος 2, σχετικά με το αν συμβιβάζεται προς την Κοινή Αγορά, παρά το γεγονός ότι ορισμένες πλευρές της ενισχύσεως μπορεί να είναι ασυμβίβαστες προς υποχρεώσεις του κοινοτικού δικαίου εκτός των προβλεπομένων στα άρθρα 92 και 93;

γ) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στα ερωτήματα α και β, έχουν τα εν λόγω άρθρα την έννοια ότι, και αν ακόμα η κρατική ενίσχυση είναι εν μέρει ασυμβίβαστη προς το κοινοτικό δίκαιο, φόρος που επιβάλλεται προς χρηματοδότηση αυτής της ενισχύσεως οφείλεται παρά ταύτα;

4. Έχει το άρθρο 16 την έννοια ότι, αν η λειτουργία της προαναφερθείσας οργάνωσης αγοράς έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό ή την παρεμπόδιση των εξαγωγών που πραγματοποιούν ορισμένες επιχειρήσεις χωρίς ανάμιξη της κεντρικής υπηρεσίας ρυθμίσεως της αγοράς, υπάρχει παράβαση του εν λόγω άρθρου και δεν μπορεί να εισπραχθεί ο οφειλόμενος φόρος προς χρηματοδότηση της οργανώσεως;

5. Έχει το άρθρο 34 την έννοια ότι, αν η λειτουργία της ανωτέρω μνημονευομένης οργανώσεως αγοράς περιορίζει ή εμποδίζει τις εξαγωγές που πραγματοποιούν ορισμένες επιχειρήσεις χωρίς ανάμιξη της κεντρικής υπηρεσίας ρυθμίσεως της αγοράς, υπάρχει παράβαση του εν λόγω άρθρου και ότι ο φόρος που οφείλεται ως στοιχείο της οργανώσεως δεν μπορεί να εισπραχθεί;

6. Έχουν τα άρθρα 37 της Συνθήκης και 44 της πράξεως προσχωρήσεως την έννοια ότι η λειτουργία της ανωτέρω μνημονευομένης νέας οργανώσεως αγοράς ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις που επιβάλλουν τα άρθρα αυτά (α) μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1977 και (β) μετά την ημερομηνία αυτή; Αν όχι, μπορεί να απαιτηθεί ο φόρος που καταβάλλεται ως στοιχείο της οργανώσεως για το διάστημα από 1ης Φεβρουαρίου 1973 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1977 ή μετά την ημερομηνία αυτή;

7. Έχει το άρθρο 40 και ο κανονισμός 2759/75 την έννοια ότι η ανωτέρω μνημονευόμενη οργάνωση αγοράς είναι ασυμβίβαστη προς την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα του χοιρείου κρέατος και επομένως είναι άκυρη; Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ο φόρος που οφείλεται ως στοιχείο της οργανώσεως μπορεί να εισπραχθεί;

8. Έχει το άρθρο 85 την έννοια ότι η προαναφερθείσα συμφωνία, δυνάμει της οποίας η οργάνωση αγοράς εφαρμόστηκε από 1ης Φεβρουαρίου 1973, παρα-

βιάζει το άρθρο αυτό λόγω του ότι εμποδίζει ή περιορίζει τις εξαγωγές που πραγματοποιούν ορισμένες επιχειρήσεις χωρίς ανάμιξη της κεντρικής υπηρεσίας ρυθμίσεως της αγοράς ή λόγω του ότι ορισμένες εξαγωγές επιδοτούνται κατόπιν αυτής της συμφωνίας; Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, μπορεί να εισπραχθεί ο φόρος που οφείλεται ως στοιχείο της οργανώσεως;

9. α) Έχει το άρθρο 86 την έννοια ότι η προαναφερθείσα κεντρική υπηρεσία ρυθμίσεως της αγοράς κατέχει δεσπόζουσα θέση σε σημαντικό τμήμα της Κοινής Αγοράς;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, έχει την έννοια ότι υπάρχει καταχρηστική εκμετάλλευση της θέσεως αυτής εκ μέρους της υπηρεσίας, η οποία επηρεάζει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών λόγω του ότι παρεμποδίζονται ή περιορίζονται οι εξαγωγές που πραγματοποιούν ορισμένες επιχειρήσεις χωρίς ανάμιξη της υπηρεσίας και/ή λόγω του ότι δεν καταβάλλεται δώρο λόγω εξαγωγής παρά μόνο στις επιχειρήσεις που εξάγουν με μεσολάβηση της κεντρικής υπηρεσίας ρυθμίσεως της αγοράς;

γ) Αν η απάντηση στα ερωτήματα α και β είναι καταφατική, μπορεί να εισπραχθεί ο φόρος που οφείλεται ως στοιχείο της οργανώσεως;

10. Αν ο ανωτέρω μνημονευόμενος φόρος δεν οφείλεται νομίμως βάσει του κοινοτικού δικαίου, οφείλει το εθνικό δικαστήριο, κατά την εκδίκαση αγωγής περί επιστροφής του φόρου, να εφαρμόσει τις αρχές του εθνικού του δικαίου ή τις αρχές του κοινοτικού δικαίου; Αν είναι εφαρμοστέο το κοινοτικό δίκαιο, επιτρέπουν οι αρχές του να γίνει δεκτή αγωγή περί επιστροφής πράγματι καταβληθέντων ποσών, με ή χωρίς αφαίρεση του δώρου που έχει λάβει η εναγομένη;

*Προκαταρκτικές σκέψεις σχετικά με το περιεχόμενο των υποβληθέντων ερωτημάτων*

9 Η εξέταση των τιθεμένων ερωτημάτων δείχνει ότι δεν μπορούν να είναι όλα συγχρόνως κρίσιμα για την επίλυση της διαφοράς. Από την άποψη αυτή, η κατάσταση που έχει προ αυτού το High Court παρουσιάζει αναλογίες προς την κατάσταση η οποία έδωσε λαβή στην απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Νοεμβρίου 1978 επί της υποθέσεως 83/78 [Pigs Marketing Board (Northern Ireland) κατά Redmond, Reports, σ. 2347], όπου το εθνικό δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα ως προς το ζήτημα ποιες ήταν οι κρίσιμες για την υπόθεση κοινοτικές διατάξεις, ενόψει αντιφατικών νομικών χαρακτηρισμών μιας και της αυτής καταστάσεως από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Με την απόφαση αυτή το Δικαστήριο δέχτηκε ότι, προκειμένου περί διαφοράς σχετικής με γεωργικό τομέα υπαγόμενο σε κοινή οργάνωση αγοράς, το πρόβλημα που ανακύπτει

πρέπει πρωτίστως να εξετάζεται υπό το πρίσμα αυτό, λαμβανομένης υπόψη της κατά το άρθρο 38, παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΟΚ προτεραιότητας των ειδικών διατάξεων που έχουν τεθεί στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής έναντι των γενικών διατάξεων της Συνθήκης για την ίδρυση της Κοινής Αγοράς.

10 Όταν εφαρμοστεί στην παρούσα υπόθεση, η αρχή αυτή σημαίνει ότι πρέπει πρώτα να εξεταστεί το 7ο ερώτημα, σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 40 της Συνθήκης και του κανονισμού 2759/75, προς το οποίο πρέπει να συσχετιστούν το 4ο και το 5ο ερώτημα, σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 16 και 34 της Συνθήκης αντίστοιχα. Πράγματι, για τους λόγους που εξηγούνται στην ανωτέρω αναφερόμενη απόφαση (σκέψεις 52 έως 55), οι διατάξεις της Συνθήκης που αναφέρονται στην κατάργηση των δασμολογικών και εμπορικών εμποδίων στις ενδοκοινοτικές εμπορικές ανταλλαγές πρέπει να θεωρούνται ότι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της κοινής οργανώσεως των αγορών.

11 Ο τρόπος αυτός αντιμετωπίσεως των ερωτημάτων επιβάλλεται ακόμα εξαιτίας μιας άλλης σκέψεως. Κατά το άρθρο 42 της Συνθήκης, οι διατάξεις του σχετικού με τους κανόνες του ανταγωνισμού κεφαλαίου — δηλαδή το σύνολο των άρθρων 85 έως 94 — δεν εφαρμόζονται στην παραγωγή και στο εμπόριο των γεωργικών προϊόντων παρά μόνο κατά το μέτρο που ορίζεται από το Συμβούλιο στο πλαίσιο των διατάξεων που έχουν τεθεί για την κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών. Στον κανονισμό 26, της 4ης Απριλίου 1962, περί εφαρμογής ορισμένων κανόνων ανταγωνισμού στην παραγωγή και στην εμπορία γεωργικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. τ. 03/001, σ. 35), το Συμβούλιο θέσπισε ορισμένες γενικές διατάξεις ως προς το ζήτημα αυτό, που είχαν ως σκοπό να επιτρέψουν περιορισμένη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στο γεωργικό τομέα· κατόπιν θεσπίστηκαν ειδικές διατάξεις, στους διάφορους γεωργικούς κανονισμούς, για μια πιο εκτεταμένη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στους διάφορους τομείς της αγοράς. Αυτή είναι η περίπτωση του άρθρου 21 του κανονισμού 2759/75, κατά το οποίο «με την επιφύλαξη αντιθέτων διατάξεων του παρόντος κανονισμού, τα άρθρα 92 έως 94 της συνθήκης εφαρμόζονται στην παραγωγή και στο εμπόριο των προϊόντων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 1». Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι ναι μεν τα άρθρα 92 έως 94 της Συνθήκης εφαρμόζονται πλήρως στον τομέα του χοιρείου κρέατος, η εφαρμογή όμως αυτή εξαρτάται από τις διατάξεις που διέπουν την κοινή οργάνωση αγοράς που ίδρυσε ο κανονισμός. Με άλλα λόγια, η εκ μέρους κράτους μέλους προσφυγή στις διατάξεις των άρθρων 92 έως 94 περί των ενισχύσεων δεν μπορεί να έχει προτεραιότητα έναντι των διατάξεων του κανονισμού περί οργανώσεως αυτού του τομέα αγοράς. Το άρθρο 21 του κανονισμού επιβάλλει, επομένως, να εξεταστούν κατά προτεραιότητα τα υποβληθέντα ερωτήματα περί ερμηνείας του ίδιου του κανονισμού και των άρθρων της Συνθήκης που αναφέρονται στην κατάργηση των δασμολογικών και εμπορικών εμποδίων της ελευθερίας των εξαγωγών.

*Εκτίμηση των δραστηριοτήτων της PBC σε σχέση με την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα του χοιρείου κρέατος και με τους κανόνες της Συνθήκης περί ελευθερίας των εξαγωγών (4ο, 5ο και 7ο ερώτημα)*

12 Το 7ο ερώτημα του High Court αφορά το ζήτημα αν το άρθρο 40 της Συνθήκης, σε συνδυασμό προς τον κανονισμό 2759/75, περιέχει στοιχεία που κάνουν ένα σύστημα εμπορίας, το οποίο χαρακτηρίζεται από την επιβολή φόρου εις βάρος όλων των παραγωγών μπέικον και από την καταβολή επιχορηγήσεως μόνο στους εξαγωγείς που εξάγουν με μεσολάβηση της PBC ως κεντρικής υπηρεσίας εμπορίας, να φαίνεται ασυμβίβαστο προς το κοινοτικό δίκαιο. Το 4ο και το 5ο ερώτημα αφορούν το ζήτημα αν ένα τέτοιο σύστημα, κατά το μέτρο που συνεπάγεται οικονομική επιβάρυνση εις βάρος των εξαγωγέων, οι οποίοι εξάγουν χωρίς ανάμιξη της κεντρικής υπηρεσίας, συνιστά ενδεχομένως φορολογική επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος προς εξαγωγικό δασμό, η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 16 της Συνθήκης, ή μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό της εξαγωγής, το οποίο απαγορεύεται από το άρθρο 34.

13 Το κεντρικό ζήτημα συνίσταται έτσι στην εξέταση του αν συμβιβάζεται προς το κοινοτικό δίκαιο ένα σύστημα εμπορίας το οποίο εφαρμόζεται στο μπέικον, προϊόν υπαγόμενο στην κοινή οργάνωση της αγοράς χοιρείου κρέατος, συνίσταται δε στο ότι επιτρέπει σ' έναν οργανισμό που έχει από το νόμο την εξουσία να επιβάλει φόρο επί της παραγωγής του συνόλου των χοιρείων σφαγίων που προορίζονται για την παραγωγή μπέικον να επιδοτεί την εξαγωγή ορισμένων ποιοτήτων του προϊόντος αυτού προς άλλα κράτη μέλη ή προς τρίτες χώρες επιφυλάσσοντας το πλεονέκτημα της επιχορηγήσεως αυτής υπέρ εκείνων από τους εξαγωγείς οι οποίοι πραγματοποιούν τις εξαγωγές τους με τη μεσολάβηση του ίδιου αυτού οργανισμού ως κεντρικής υπηρεσίας εμπορίας. Τίθενται επομένως εδώ στην πραγματικότητα δύο διακεκριμένα ερωτήματα: αφενός μεν, αν αυτή καθαυτή η παροχή επιχορηγήσεων λόγω εξαγωγής συμβιβάζεται προς το καθεστώς των ενδοκοινοτικών εμπορικών ανταλλαγών και προς το καθεστώς των εξαγωγών προς τρίτες χώρες· αφετέρου δε, αν οι διατάξεις που διέπουν τον εν λόγω τομέα της αγοράς επιτρέπουν την καθιέρωση διαφορετικής μεταχειρίσεως αναλόγως του αν ο παραγωγός πραγματοποιεί τις πωλήσεις του εντός της Κοινής Αγοράς ή τις εξαγωγές του εκτός αυτής με τη μεσολάβηση του εν λόγω κεντρικού οργανισμού ή αν τις πραγματοποιεί απευθείας, εξυπακουομένου ότι στην τελευταία αυτή περίπτωση, ενώ υποχρεούται σε καταβολή του φόρου, αποκλείεται να τύχει του πλεονεκτήματος της επιχορηγήσεως λόγω εμπορίας.

14 Όπως υπενθύμισε το Δικαστήριο κατ' επανάληψη και, πρόσφατα, στην ήδη αναφερθείσα απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 1978, από τη στιγμή που η Κοινότητα θέσπισε, δυνάμει του άρθρου 40 της Συνθήκης, κανονιστική ρύθμιση περί ιδρύσεως κοινής οργανώσεως των αγορών σε συγκεκριμένο τομέα, τα κράτη μέλη οφείλουν να απέχουν από κάθε μέτρο που θα μπορούσε να αποκλίνει απ' αυτήν

ή να προσκρούει σ' αυτήν. Το καθεστώς αγοράς, το οποίο θεσπίζει ο κανονισμός 2759/75 στο πλαίσιο του καθεστώτος ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων που είναι εγγυημένο από τις διατάξεις της Συνθήκης, αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ελευθερίας των εμπορικών ανταλλαγών στο εσωτερικό της Κοινότητας με την κατάργηση τόσο των εμποδίων στις εμπορικές ανταλλαγές όσο και κάθε στρεβλώσεως στο ενδοκοινοτικό εμπόριο· επομένως αποκλείει κάθε παρέμβαση των κρατών μελών στην αγορά εκτός από εκείνες που προβλέπει ρητά ο ίδιος ο κανονισμός. Ένα κράτος μέλος δεν μπορεί, επομένως, είτε απευθείας είτε με τη μεσολάβηση οργανισμού που εξουσιοδοτεί προς το σκοπό αυτό, να καταβάλει επιχορηγήσεις, υπό οποιαδήποτε μορφή, σε προϊόντα που προορίζονται προς εμπορία εντός της Κοινής Αγοράς.

15 Κατά την αντίληψη που αποτελεί τη βάση του κανονισμού περί οργανώσεως της αγοράς χοιρείου κρέατος, τα προϊόντα που αφορά αυτή η κανονιστική ρύθμιση πρέπει πράγματι να κυκλοφορούν ελεύθερα στο εσωτερικό της Κοινότητας, στο επίπεδο της τιμής που προκύπτει από τη λειτουργία των μηχανισμών της κοινής οργανώσεως αγοράς, χωρίς τα κράτη μέλη ή οργανισμοί που έχουν εξουσιοδοτήσει να μπορούν να ευνοούν την εμπορία των εθνικών προϊόντων σε σχέση με τα προϊόντα των άλλων κρατών μελών, μέσω χρηματοδοτικών μηχανισμών όπως η χορήγηση επιχορηγήσεων.

16 Η ίδια σκέψη εφαρμόζεται όσον αφορά τις εξαγωγές προς τρίτες χώρες, καθώς το άρθρο 15 του κανονισμού 2759/75, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα των κοινοτικών προϊόντων στην παγκόσμια αγορά, προβλέπει την καταβολή επιστροφής λόγω εξαγωγής στους παραγωγούς, η οποία, κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, πρέπει να είναι «ίδια για ολόκληρη της Κοινότητα». Η διάταξη αυτή εμποδίζει τα κράτη μέλη να παρέχουν ειδικό πλεονέκτημα στους παραγωγούς τους, εξασφαλίζοντάς τους επιχορήγηση λόγω εξαγωγής επιπλέον της επιστροφής που ενδεχομένως πρέπει να λάβουν δυνάμει του κανονισμού, με κίνδυνο να νοθεύσουν έτσι τους όρους του ανταγωνισμού μεταξύ των παραγωγών της Κοινότητας στις εξωτερικές αγορές.

17 Επομένως, η καταβολή επιχορηγήσεως για την εμπορία μπέικον ή άλλων προϊόντων που υπάγονται στην κοινή οργάνωση αγοράς, τα οποία προορίζονται για άλλα κράτη μέλη ή για να εξαχθούν εκτός της Κοινότητας, όπως προβλέπει το σύστημα που εφαρμόζεται στην Ιρλανδία υπό την PBC, είναι καθαυτή ασυμβίβαστη προς τους κανόνες της Κοινής Αγοράς, όπως προκύπτουν από τις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και, ειδικότερα, από τις διατάξεις του κανονισμού 2759/75.

18 Περαιτέρω, το σύστημα που εφαρμόζει η PBC είναι ασυμβίβαστο προς τις διατάξεις του κανονισμού 2759/75 λόγω της διαφορετικής μεταχειρίσεως των παραγωγών, την οποία καθιερώνει αναλόγως του αν προσφεύγουν ή όχι στη μεσολά-

βηση της PBC για την πραγματοποίηση της πωλήσεως των προϊόντων τους εντός άλλων κρατών μελών ή για την εξαγωγή τους σε τρίτες χώρες. Όπως τόνισε το Δικαστήριο στην απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 1978, η κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα του χοιρείου κρέατος, όπως και οι άλλες κοινές οργανώσεις αγοράς, στηρίζεται στην αρχή της ανοικτής αγοράς, η οποία είναι ελεύθερα προσιτή σε κάθε παραγωγό και της οποίας η λειτουργία ρυθμίζεται αποκλειστικά με τα μέσα που προβλέπει αυτή η οργάνωση. Ένα φορολογικό σύστημα, το οποίο συνίσταται στο ότι επιτρέπει σε μια κεντρική υπηρεσία εμπορίας να επιβάλλει φόρο σε βάρος όλων των παραγωγών μπέικον και επιφυλάσσει το πλεονέκτημα της καταβολής επιχορηγήσεως για την εμπορία ορισμένων ποιοτήτων αυτού του προϊόντος μόνον υπέρ των παραγωγών που δέχονται να προβαίνουν στις πωλήσεις τους με τη μεσολάβηση της ίδιας υπηρεσίας, συνιστά προσβολή της ελευθερίας που εξασφαλίζεται σε κάθε επιχειρηματία εντός της Κοινής Αγοράς να επωφελείται απευθείας, και χωρίς εξ αυτού του λόγου να υφίσταται οικονομική επιβάρυνση, των διευκολύνσεων που εγγυάται η κοινή οργάνωση αγοράς όσον αφορά την παραγωγή, την εισαγωγή και την εξαγωγή.

19 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ένα σύστημα όπως αυτό που εφαρμόζει η PBC στην Ιρλανδία πλήττει στην πραγματικότητα κατά δύο διαφορετικούς τρόπους τους κανόνες που αναφέρονται στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και στην κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα του χοιρείου κρέατος. Αφενός, διότι μπορεί, με την παροχή επιχορηγήσεως για την πώληση μπέικον που προορίζεται να διατεθεί στο εμπόριο εκτός του εθνικού εδάφους, να νοθεύσει τα ρεύματα εμπορικών ανταλλαγών μεταξύ κρατών μελών και τον ανταγωνισμό των παραγωγών της Κοινότητας στις εξωτερικές αγορές· αφετέρου, λόγω του γεγονότος ότι εξασφαλίζει σ' ένα κεντρικό οργανισμό εμπορίας, στον οποίο έχει παρασχεθεί η εξουσία να επιβάλλει φόρους στο σύνολο της παραγωγής ενός από τα προϊόντα που υπάγονται στην κοινή οργάνωση αγοράς, το δικαίωμα να επιβάλλει φορολογία υπό τέτοιους όρους ώστε να τίθενται σε μειονεκτική θέση οι επιχειρηματίες που προτιμούν να διαθέτουν απευθείας στο εμπόριο το προϊόν τους χωρίς να καταφεύγουν σε μεσολαβητή προνομιούχο από το νόμο.

20 Στο 4ο, 5ο και 7ο ερώτημα από κοινού πρέπει, επομένως, να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 2759/75, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της Συνθήκης που αναφέρονται στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, έχει την έννοια ότι είναι ασυμβίβαστο προς την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα του χοιρείου κρέατος εθνικό σύστημα που έχει ως σκοπό να επιτρέπει σε κεντρικό οργανισμό εμπορίας, ο οποίος έχει βάσει του νόμου εξουσία να επιβάλλει φόρο στο σύνολο της παραγωγής, προϊόν που υπάγεται στην κοινή οργάνωση αγοράς, όπως τα χοίρεια σφάγια που προορίζονται για την παραγωγή μπέικον,

α) να εξασφαλίζει, από τα έσοδα που προέρχονται από την είσπραξη του φόρου, την καταβολή επιχορηγήσεων σε ορισμένα προϊόντα που προορίζονται για εμπορία στην Κοινή Αγορά ή για εξαγωγή προς τρίτες χώρες·

β) να επιβάλει οικονομική επιβάρυνση σε κάθε παραγωγό, ο οποίος αναγκάζεται να καταβάλει το φόρο επί της παραγωγής, λόγω του γεγονότος ότι πραγματοποιεί απευθείας τις πωλήσεις του χωρίς να επωφελείται της μεσολαβήσεως ή των υπηρεσιών του κεντρικού οργανισμού εμπορίας.

Ο φόρος που απαιτείται στο πλαίσιο ενός καθεστώτος εμπορίας με τα ανωτέρω χαρακτηριστικά δεν οφείλεται από τους παραγωγούς στο μέτρο που προορίζεται για σκοπούς ασυμβίβαστους προς τις απαιτήσεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και προς την κοινή οργάνωση των αγορών.

21 Κατά συνέπεια, η προσφυγή στις διατάξεις των άρθρων 92 έως 94 της Συνθήκης δεν μπορεί να μεταβάλει τις υποχρεώσεις που πηγάζουν, για τα κράτη μέλη, από την τήρηση των κανόνων που αναφέρονται σ' αυτή την κοινή οργάνωση. Τα ερωτήματα 1, 2 και 3 που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο μπορούν επομένως να μείνουν αναπάντητα.

22 Παρομοίως, οι διατάξεις περί της κοινής οργανώσεως των αγορών δεν μπορούν να θιγούν από το χαρακτηρισμό ενός οργανισμού, στον οποίο έχουν παραχωρηθεί ορισμένα νόμιμα προνόμια, όπως η PBC, ως «κρατικού μονοπωλίου» κατά την έννοια του άρθρου 37. Η συνέπεια αυτή πηγάζει από το άρθρο 38, παράγραφος 2, της Συνθήκης, το οποίο δίνει στους κανόνες της οργανώσεως των γεωργικών αγορών το προβάδισμα έναντι των κανόνων που έχουν τεθεί για την εγκαθίδρυση της Κοινής Αγοράς εν γένει, στους οποίους περιλαμβάνεται και το άρθρο 37. Η σκέψη αυτή καθιστά περιττή κάθε εξέταση του ερωτήματος αν, πράγματι, ένας οργανισμός όπως η PBC μπορεί ορθά να χαρακτηριστεί ως «μονοπώλιο» κατά την έννοια του άρθρου 37. Το 6ο ερώτημα μπορεί, επομένως, να μείνει επίσης αναπάντητο.

23 Τέλος, λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο 4ο, 5ο και 7ο ερώτημα, δεν φαίνεται απαραίτητο να εξεταστεί το ζήτημα αν οι δραστηριότητες της PBC προσκρούουν ενδεχομένως στις διατάξεις των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης.

*Επί της ανταγωγής (10ο ερώτημα)*

24 Τα ερωτήματα που εξετάστηκαν ανωτέρω συνδέονται με την ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου διαφορά κατά το μέτρο που η διαφορά αυτή έχει σχέση με την αγωγή περί πληρωμής των φόρων τους οποίους η εναγομένη της κυρίας δίκης αρνήθηκε να καταβάλει απο τη στιγμή που αποφάσισε να αποχωρήσει από το σύστημα της PBC. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η άρνησή της να καταβάλει αυτό το φόρο ήταν δικαιολογημένη, κατά το μέτρο που ο φόρος αυτός χρησι-

μεύει για τη χρηματοδότηση επιδοτήσεως για την εμπορία χοιρείου κρέατος, αντίθετης προς τους κανόνες της οργανώσεως της αγοράς στον εν λόγω τομέα. Επειδή η εναγομένη ζήτησε, επίσης, με ανταγωγή επιστροφή του ίδιου φόρου για την προηγούμενη περίοδο, κατά την οποία είχε συνεργαστεί με την PBC και κατά συνέπεια είχε επωφεληθεί του πλεονεκτήματος της επιχορηγήσεως, το εθνικό δικαστήριο επιθυμεί να μάθει αν σε ένα τέτοιο αίτημα πρέπει να εφαρμόσει τις αρχές του εθνικού του δικαίου ή τις αρχές του κοινοτικού δικαίου. Καθιστά γνωστό, εξάλλου, ότι βάσει των αρχών του εθνικού του δικαίου θα κατέληγε μάλλον σε απόρριψη της ανταγωγής. Επιθυμεί ωστόσο να μάθει, για την περίπτωση που σε ένα τέτοιο αίτημα είναι εφαρμοστέο το κοινοτικό δίκαιο, αν οι αρχές του δικαίου αυτού επιτρέπουν ενδεχομένως να γίνει δεκτή αγωγή περί αναζητήσεως πράγματι καταβληθέντων ποσών, με ή χωρίς αφαίρεση του δώρου που έλαβε η εναγομένη.

25 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο φόρος που απαιτείται στο πλαίσιο εθνικού καθεστώτος εμπορίας του χοιρείου κρέατος δεν οφείλεται κατά το μέτρο που προορίζεται για σκοπούς ασυμβίβαστους προς τις απαιτήσεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και προς την κοινή οργάνωση των αγορών στον οικείο τομέα. Καταρχήν, κάθε επιχειρηματίας ο οποίος υποχρεούται σε καταβολή του φόρου έχει και αξίωση επιστροφής του μέρους του φόρου που προορίζεται έτσι για σκοπούς ασυμβίβαστους προς το κοινοτικό δίκαιο. Εναπόκειται επιπλέον στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει, κατά το εθνικό του δίκαιο, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, αν και σε ποιο μέτρο ο καταβληθείς φόρος μπορεί να αναζητηθεί και αν μια τέτοια απαίτηση συμψηφίζεται ενδεχομένως με τα ποσά που καταβλήθηκαν στον επιχειρηματία ως επιχορήγηση λόγω εξαγωγής.

26 Στο 10ο ερώτημα πρέπει, συνεπώς, να δοθεί η απάντηση ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει, αφενός, αν και σε ποιο μέτρο ο φόρος που επιβάλλεται σε προϊόν υπαγόμενο στην κοινή οργάνωση των αγορών για σκοπούς ασυμβίβαστους προς αυτήν πρέπει να επιστρέφεται και, αφετέρου, αν και σε τι έκταση αυτή η αξίωση επιστροφής συμψηφίζεται ενδεχομένως με το ποσό των επιχορηγήσεων που έχουν καταβληθεί στον ενδιαφερόμενο επιχειρηματία.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε, με απόφαση της 30ής Ιουνίου και με Διάταξη της 31ης Ιουλίου 1978, το High Court της Ιρλανδίας αποφαίνεται:

**1) Ο κανονισμός 2759/75 του Συμβουλίου, περί κοινής οργανώσεως των αγορών στον τομέα του χοιρείου κρέατος, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της**

**Συνθήκης ΕΟΚ σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, έχει την έννοια ότι είναι ασυμβίβαστο προς την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα του χοιρείου κρέατος εθνικό σύστημα που έχει ως σκοπό να επιτρέπει σε κεντρικό οργανισμό εμπορίας, ο οποίος έχει βάσει του νόμου εξουσία να επιβάλλει φόρο στο σύνολο της παραγωγής προϊόντος που υπάγεται στην κοινή οργάνωση αγοράς, όπως τα χοίρεια σφάγια που προορίζονται για την παραγωγή μπέικον,**

**α) να εξασφαλίζει, από τα έσοδα που προέρχονται από την είσπραξη του φόρου, την καταβολή επιχορηγήσεων σε ορισμένα προϊόντα που προορίζονται για εμπορία στην Κοινή Αγορά ή για εξαγωγή προς τρίτες χώρες·**

**β) να επιβάλλει οικονομική επιβάρυνση σε κάθε παραγωγό ο οποίος αναγκάζεται να καταβάλει το φόρο επί της παραγωγής λόγω του γεγονότος ότι πραγματοποιεί απευθείας τις πωλήσεις του χωρίς να επωφελείται της μεσολαβήσεως ή των υπηρεσιών του κεντρικού οργανισμού εμπορίας.**

**2) Ο φόρος που απαιτείται στο πλαίσιο ενός καθεστώτος εμπορίας με τα ανωτέρω χαρακτηριστικά δεν οφείλεται από τους παραγωγούς στο μέτρο που προορίζεται για σκοπούς ασυμβίβαστους προς τις απαιτήσεις της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και προς την κοινή οργάνωση των αγορών.**

**3) Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει, αφενός, αν και σε ποιο μέτρο ο φόρος που επιβάλλεται σε προϊόν υπαγόμενο στην κοινή οργάνωση των αγορών και προορίζεται για σκοπούς ασυμβίβαστους προς αυτήν πρέπει να επιστρέφεται και, αφετέρου, αν και σε τι έκταση αυτή η αξίωση επιστροφής συμψηφίζεται ενδεχομένως με το ποσό των επιχορηγήσεων που έχουν καταβληθεί στον ενδιαφερόμενο επιχειρηματία.**

Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Pescatore Sørensen

O'Keeffe Bosco Touffait

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 26 Ιουνίου 1979.

Ο Γραμματέας
A. Van Houtte

Ο Προεδρεύων
J. Mertens de Wilmars
Πρόεδρος του πρώτου τμήματος